



## İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

*Gündemde yer alan, sağlık çalışanlarının COVID-19'a yakalanmaları halinde bu durumun meslek hastalığı veya iş kazası olarak nitelendirilmeli mi tartışmasını ele alacağız.*

İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların işin yapılması sırasında karşılaştıkları, yaşamlarına ve beden bütünlüklerine yönelik tehlikelerin ve sağlığa zarar verebilecek koşulların ortadan kaldırılması veya azaltılması konusunda getirilecek hukuki, teknik ve tıbbi kuralların bütünüdür. Devletin iş sağlığı ve güvenliği sağlama, iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı çalışanlarını koruma görevi vardır. Bu ödevin kaynağı anayasadır. İşveren, işçinin kişilik hakları arasında bulunan yaşam, sağlık ve beden bütünlüğünü işyeri tehlikelerine karşı korumak zorundadır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili yönetmelikler tüm çalışanların yani işçilerin yanında memurların, kamu görevlilerinin, sözleşmeli personelin, çırakların ve stajyerlerin de iş sağlığı ve güvenliğini sağlamayı amaçlar.

### **COVID-19 İLİŞİKİLİ İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI**

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na (m. 3/g) göre iş kazası; *"işyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli hâle getiren olay"* olarak tanımlanmıştır. Burada iş kazasının genel tanımı yapılmıştır.

5510 sayılı SSGSSK m. 13'e göre;

a) *"Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,*

b) *İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,*

c) *Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,*

d) *Emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,*

e) *Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olay"* şeklinde detaylıca tanımlanmıştır.



5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 14. maddesinde meslek hastalığı, *“sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleri”* olarak tanımlamıştır (m. 14/1).

Bu çalışmada, pandemi sürecinde sağlık çalışanlarının COVID-19 virüsüne yakalanmaları halinde bunun iş kazası veya meslek hastalığı olduğu konusundaki tartışmada kendimizce değerlendirme yapacağız. Çalışma alanında bu salgına yakalanan çalışanların sosyal güvenlik açısından sahip olacakları haklar, hastalığın iş kazası veya meslek hastalığı olarak tanımlanıp tanımlanmayacağına bağlı olarak değişmektedir.

Bugün de sürmekte olan pandemi sürecinde, başta birçok Avrupa ülkesi olmakla birlikte Dünya Sağlık Örgütü sağlık çalışanlarının COVID-19'a yakalanmaları halinde bunu meslek hastalığı saymıştır. Ülkemizde de bu konunun tartışması sürmektedir. Hukukçular tarafından kanuni hükümler çerçevesinde varılan genel görüş bu durumun meslek hastalığını teşkil etmediğini, iş kazası olarak nitelendirebileceği yönündedir.

Bireyin verdiği hizmet karşılığında devletin bu hizmetin gerektirdiği yükümlülükleri sağlaması gerekir. Tartıştığımız konu aslında burayı esas almaktadır. İşveren işçisinin sağlığını ve güvenliğini sağlamakla yükümlüdür. Burada işveren olarak devleti nitelendirdiğimiz halde, sağlık çalışanları verdikleri hizmet karşılığında, mesleğin getirebileceği olumsuz hususların güvence altına alınmasını talep edebilir.

Sağlık çalışanlarının normal yaşama nazaran mesleki ve çevresel etkiyle daha fazla virüse maruz kaldığı durumu gayet açık bir husustur. Sağlık hizmeti sunmaları nedeniyle, hastalığa maruz kaldıkları ortadadır. Birçok ülkede sağlık çalışanlarının toplumun diğer kesimlerine göre 4-5 kat daha fazla COVID-19 ile hastalandığı, bunun sonucunda normale oranla daha fazla hastalanma riski taşıdıkları saptanmıştır.

Konuyu genel kapsamıyla ele alırsak, devletin bu hususta çalışanların, çalışırken veya işten kaynaklı olarak yararlanması veya hastalanması iş kazası veya meslek hastalığı olarak kabul etmesi gerektiğinden bahsetmiştik. Kamu veya özel sağlık kuruluşlarında olması arasında bir fark olmaksızın, sağlık çalışanının diğer mesleki maruziyetlerinin yanı sıra, COVID-19 tanısı alması durumunda da iş kazası veya meslek hastalığı olarak kabul edilmelidir. Dolayısıyla bu hastalığın, sağlık mesleğinin icrasından kaynaklandığı, COVID-19'lu hastaları tedavi etmeye çalışırken hastalığa maruz kalındığı gayet açıktır. Bu nedenle iş kazası veya meslek hastalığı olarak nitelendirilmesi hatalı değildir.



Meslek hastalığı olarak değerlendirdiğimizde, belirli meslek gruplarında beklenmesi ve tesadüfi olmaması özelliği meslek hastalığı tanımına uygun düşmektedir. Bu durum özellikle sağlık çalışanları için beklenmedik ve tesadüfi değildir. Salgın döneminde sağlık çalışanlarının COVID-19 hastalığına yakalanması beklenti dahilindedir. COVID-19 enfeksiyonu geçiren bir sağlık çalışanınin zararının tazmini ve tedavisinin sağlanması sağlık çalışanlarının hakları olduğunu, böyle bir durumun mesleki maruz kalma sayılacağı ve sonucunda hastanın meslek hastalığı olarak değerlendirilmelidir. Kanundaki ve yönetmelikteki farklı ifadeler değerlendirildiğinde, bir durumun meslek hastalığı sayılması için;

- *Mesleki risklere maruziyetten kaynaklanması,*
- *İşin niteliği gereği tekrarlanan bir sebepten kaynaklanması,*
- *İşin yürütüm şartları yüzünden ortaya çıkması,*
- *Yapılan işin gereği olarak oluşması,*
- *İşyeri şartlarının etkisiyle oluşması,*
- *Enfeksiyonun tıbbi laboratuvar raporuyla kanıtlanması,*
- *Görev gereği bulaştığının kesin olarak saptanması, gerekmektedir.*

## **DEĞERLENDİRME**

Bu tanımlara göre, eğer sağlık alanında görev yapmasalardı bu hastalığa yakalanma olasılıkları daha farklı olacaktı diyebiliriz. Dolayısıyla bu hastalığın bir meslek hastalığı olduğu, mesleğinin icrasından kaynaklandığı ve COVID-19'lu hastaları tedavi etmeye çalışırken hastalığa maruz kaldığının kabul edilmesi gerekmektedir. Meslek hastalığı tanısı koyma kriterleri vardır. Bu kriterlerin içerisinde de görülme sıklığının fazla olması, etkene maruz kalmanın hemen arkasından hastalığın görülmesi, etkene maruz kalma süresi ile hastalık görülme sıklığı arasında net bir ilişki olması şeklinde değerlendirebiliriz. Çünkü bu durum yapılan meslekle doğrudan ilişkilidir. Bunun sonucunda ortada kurabileceğimiz bir nedensellik bağı ortaya çıkar. Nedensellik bağı, bu hastalığa sağlık çalışanlarının toplumun diğer kesimlerinden daha fazla rastlanıldığını, daha yoğun bir şekilde görüldüğü kriterlerinden yola çıkarak kurabiliriz. Yargıtay bu durumda ki nedensellik bağına "*hizmet akdine göre işverenin işyerinde çalışan işçi, hastalığa, gördüğü işin özellik ve niteliği veya işin yürütüm şartları dolayısıyla tutulmuş ise uygun illiyet bağı mevcuttur*" şeklinde tanımlamıştır.



Tüm bu bilgiler hususunda görüldüğü üzere, COVID-19'un iş kazası mı, meslek hastalığı mı yoksa normal hastalık olarak mı değerlendirilmesi gerektiği konusunda görüş birliği olmadığı ortadadır. Ancak genel olarak COVID-19 ile yapılan iş arasında kesin bir ilişkinin ispatlanması gerektiği görüşü hakimdir. Bu hastalığa yakalanmanın çalışma alanından kaynaklandığının ispatı çok zordur. Üstelik yapılan iş, COVID19'a maruziyeti önemli oranda artırmıyorsa, bu hastalığa çalışma alanında yakalanma olasılığıyla toplumda yakalanma olasılığı arasında bir fark olmayacaktır. Ancak COVID-19 riskine maruziyetin çok fazla olduğu sağlık çalışanları için bu hastalığa yakalanma olasılığı yüksektir. Bu nedenle sağlık çalışanlarının çalışma alanında COVID-19 enfeksiyonuna yakalanması, **meslek hastalığı olarak tanımlanmalıdır**. Enfeksiyonun hemen ortaya çıkmaması, enfeksiyona neden olan kaynak veya durumun tespitinin zorluğu ve sağlık çalışanlarının işinin yürütüm şartları yüzünden ortaya çıkması nedeniyle bu enfeksiyonun iş kazası olarak değil, meslek hastalığı olarak tanımlanması daha uygun olacaktır.

#### **KAYNAKÇALAR**

- 5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU
- 6331 SAYILI İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU
- 4857 SAYILI İŞ KANUNU
- TÜRK TABİBLER BİRLİĞİ | COVID-19 PANDEMİSİ DEĞERLENDİRME RAPORU

**İşbu gönderi; bilgi amaçlı yazılmış olup, hukuki mütalaa veya tavsiye niteliği taşımamaktadır.**